

Torah from Around the World

Het streven naar kennis als doel op zich, een welhaast fanatiek rechtvaardigheidsgevoel en het verlangen naar persoonlijke onafhankelijkheid: dit zijn de kenmerken van de Joodse traditie waarvoor ik de hemel dank dat ik er deel van uitmaak.

Albert Einstein

Sjabbat 15 januari 2022/ 13 Sjewat 5782, **Sjabbat Sjiera**, Besjalach, Sjemot/Exodus 13:17 - 17:16

Tanach blz. 135 - 145

Haftara: II Melachiem/II Koningen 4:38 - 44

Tanach blz. 743

Vertaler: Paula Reisner

*Commentaar: **Rachel Rosenthal** is als docent Talmoed en rabbinica verbonden aan het Jewish Theological Seminary in New York.*

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://www.itsa.edu/torah/destiny-in-the-details/>

Het zijn de kleine dingen die het doen

Op de belangrijkste momenten in het leven is het soms makkelijk om kleinigheden uit het oog te verliezen. Ik ben al naar meer dan één bruiloft geweest waar alles prachtig geregeld

is, van de bloemen en de catering tot de muziekbond, maar waar het paar dat gaat trouwen, vlak voor ze onder de choepa gaan, zich realiseert dat ze de kiddoesjbeker voor de *Sjeva Brachot* zijn vergeten, of de pen om de ketoeba te ondertekenen.

Terugkijkend naar die grote gebeurtenissen zijn het soms echter de kleine momenten die het meest resoneren. Ik herinner me de mierzoete smaak van de Manischewitz-wijn die ik op mijn bat mitzwa dronk na het maken van kiddoesj nog beter dan dat ik me het lezen uit de Tora herinner. Ik kan je elke gevoelsnuance vertellen die ik had toen ik op onze trouwdag voor het eerst mijn echtgenoot zag, maar de details van de ceremonie zijn al na een paar jaar wazig geworden.

Waarom zijn die kleine momenten zo aangrijpend? Het lijkt op dit hoogtepunt in de Tora een vreemde vraag om te stellen. De sidra van deze week, Besjalach, bevat één van de grootste momenten uit de Tora. De Jisraëlieten maken zich eindelijk los van de Egyptenaren, steken de Rietzee over op het droge, terwijl de Egyptenaren verdrinken in de zee die zich achter hen weer sluit. Jubelend over hun overwinning zingen ze, geleid door Mosjé en Mirjam, voor de Eeuwige. Voor even zijn ze verenigd in hun geloof en zijn ze samen in dit schitterende moment.

Eerder in het verhaal is het volk er echter minder zeker van of ze de zee wel willen oversteken. Met de Egyptenaren achter zich en een uitgestrekte watervlakte vóór hen, zijn ze begrijpelijk angstig. Mosjé, niet zeker van wat hij moet doen, roept tot God, en God berispt hem als volgt: "Waarom roep je mij te hulp? Zeg tegen de Jisraëlieten dat ze verder trekken." Op dat moment komt Mosjé in actie, zoals de Tora vervolgt:

"Toen hield Mosjé zijn arm boven de zee en de Eeuwige liet de zee terugwijken door gedurende de hele nacht een krachtige oostenwind te laten waaien. Hij veranderde de zee in droog land. Het water spleet en zo konden de Jisraëlieten dwars door de zee gaan, over droog land. Rechts en links van hen rees het water op als een muur" [Sjemot/Exodus 14:21-22].

Zeker is dat een veilige oversteek door de zee, terwijl de Egyptenaren achter hen vast komen te zitten, wel het hoogste kon zijn dat de Jisraëlieten van God konden vragen. Het volk ontsnapt aan de Egyptenaren, God vervult de belofte van verlossing. Mosjé is machtig genoeg, zodat het volk hem vertrouwt, al is het maar voor even.

Dit is dat grootse moment, het moment dat we iedere dag, meerdere keren, in onze liturgie in herinnering roepen, als we *Mi Kamocha* reciteren. Dit zou toch genoeg moeten zijn. Er is echter een mooie midrasj in *Sjemot Rabba* die duidelijk maakt dat God ook aandacht schenkt aan de kleinere details:

“Rabbijn Nehoerai onderwees: Een dochter van Jisraeel liep door de zee met haar zoon in haar armen, en hij huilde. Dus strekte ze haar handen uit om een appel of granaatappel uit de zee te grijpen en die aan hem te geven, zoals er staat: ‘Hij leidde hen door de diepte als door een woestijn’ [Tehiliem/Psalmen 106:9]. Precies zoals ze aan niets gebrek leden in de woestijn, hadden ze ook geen gebrek aan iets in de diepten van de zee” [Sidra Besjalach 21:10].

Net zoals die momenten van mijn bat mitzwa en mijn bruiloft, is deze scène ongelooflijk aangrijpend. Bij deze gedenkwaardige aangelegenheid zou het onredelijk van de Jisraëlieten zijn om meer van God te verwachten dan eenvoudig op een veilige manier aan de andere kant van de zee te komen. Het is vanzelfsprekend beangstigend voor kinderen, net als het vanzelfsprekend is dat ouders hen sussen. Maar zelfs als we God soms beschrijven als een ouder, is het opvallend dat God aandacht schenkt aan de kortdurende angst van de allerjongste te midden van deze dramatische gebeurtenissen. Tenslotte zullen ze gauw weer terug zijn op droog land, beschermd tegen de Egyptenaren en voor de eerste keer echt vrij. De rabbijnen verbeelden zich echter dat God fruit in de zee stopt om de kinderen te troosten. Het is het kleine detail dat hét verschil maakt voor de jongste van Bné Jisraeel.

Waarom is deze kleine troostende handeling van belang? Omdat, zoals later blijkt, deze kinderen als deel van de volgende generatie degenen zijn die zullen opgroeien en dan het Land zullen binnengaan om het in te nemen. Ook dát overgangsmoment, dat in het boek van Jehosjoea plaats vindt, draagt de mogelijkheid in zich om net zo veel angsten op te roepen als dit, maar daar keren de mensen zich niet af van de uitdaging. In plaats daarvan zijn ze gretig om het Land binnen te gaan, hoe moeilijk dit ook mag zijn. Misschien is hun geloof sterker omdat ze zich geen slavernij herinneren, maar misschien zijn ze sterker omdat ze zich herinneren dat God voor de kleinste details zorgde toen ze klein en kwetsbaar waren.

Deze midrasj in *Sjemot Rabba* lost geen probleem in de tekst op of verklaart geen meerduidigheid, zoals we van dit genre mogen verwachten. In plaats daarvan werpt het licht op Gods compassie, die zo groot is dat die zich zelfs uitstrekt tot zo iets kleins. ‘Het is OK om op een detail te focussen op zelfs de grootste momenten,’ zegt het ons. In feite zou dat detail wel eens het meest vormende deel van de hele ervaring kunnen zijn.

Het menselijk geheugen kan falen en we verliezen vaak de herinneringen waar we ons het liefst aan zouden vastklampen. Maar de kleine juweeltjes van herinnering die we wel vasthouden, kunnen mogelijk niet alleen onze meningen over het verleden bepalen, maar ook de manier waarop we naar de toekomst kijken.